

תנן במשנתנו:

קונם שאני ישן, שאני מהלך, שאני מדבר
הרי זה ב"לא יחל דברו".

היכי דמי, באיזה אופן עוסקת משנתנו, ומה
באה היא להשמיענו?

אילימא שנדר הנודר כדקתני [כפי שכתוב
במשנה], שאמר: קונם "שאני ישן", דהיינו
מה שאני ישן יהא אסור עלי, ובאה המשנה
להשמיענו שאף על פי שלא אסר חפץ כל
שהוא עליו, אלא את השינה שאין בה ממש,
אפילו הכי חל הנדר?

אי אפשר לומר כך.

כי מי הוה נדרא כלל כשאין בו ממש?!

והתניא בבבביתא שהובאה לעיל יג ב:

חומר בשבועות מבנדרים, שהשבועות חלות
על דבר שיש בו ממש ועל דבר שאין בו
ממש, מה שאין כן בנדרים, שאין הם חלים
אלא על דבר שיש בו ממש, דהיינו שהאיסור
יתיחס לחפץ או לאבר מן האדם.

ושינה הרי דבר שאין בו ממש הוא, ואי
אפשר שיחול עליו נדר?!

אלא שמא תאמר לפרש את משנתנו שהיא
עוסקת באופן דאמר: קונם עיני – שהם
החפץ הנאסר עליו – בשינה עולמית,
ובאה המשנה להשמיענו, שאף כי בסופו של
דבר יאלץ לעבור על נדרו, שהרי אין אדם
יכול להמנע משינה עולמית ואפילו שלשה
ימים, מכל מקום אין הוא מותר לישון עד
שיאנס בשינה.

הרי אף כך אי אפשר לומר, כי:

ואי דלא יהיב שיעורא [אם אכן לא הגביל
את נדרו] ואסר על עצמו את השינה עולמית,
מי שבקינן ליה עד דעבר איסור כל יחל [וכי
מניחים אנו אותו עד שיעבור איסור כל
יחל], כלומר: וכי נדר כזה שאינו יכול
לקיימו ובהכרח יעבור על כל יחל, וכי חל
הוא מעיקרו כלל?!

והאמר רבי יוחנן:

שבועה שלא אישן שלשה ימים שהוא דבר
שאינן אדם יכול לעמוד בו, אין השבועה
חלה כלל, ומלקין אותו מיד משום "שבועת
שוא" וישן לאלתר, שהרי לא חלה השבועה
כלל.

ואם כן, אם תמצי לומר שמשנתנו עוסקת
באופן שאסר עליו את השינה עולמית,
ולהשמיענו שעד האונס אסור הוא בשינה,

ובמה שפירש דבריהם ב"קובץ הערות" יח א,
ובדבריהם כאן.

ב. הר"ן בשבועות [דף כה] מסתפק, אם דינו
של רבי יוחנן - שאין השבועה או הנדר חלים
אם אינו יכול לקיימו - יהא גם במי שנשבע
שלא יטעום כלום חודש ימים, ומשום שזה אינו
דומה לשינה שבעל כרחו יירדם, מה שאין כן

2. א. ביאר הר"ן, שאף כי לשון הגמרא "מי
שבקינן וכו'" משמע, שאין אנו מניחים אותו
מלהלקותו, לא אמרו כן אלא מפני שבדברי רבי
יוחנן שמביאה הגמרא כשיעצא לדבריה, אכן
אין מניחין אותו אלא מלקין אותו משום שבועת
שוא; וראה עוד בבבביתא גמרא זו, בפירוש
הרא"ש, ובתוספות בגיטין לה א ד"ה ונודרת,